

Sockenstugan/församlingshemmet i Säfsnäs

Dendrokronologisk undersökning

av Torbjörn Axelson, december 2011

Sockenstugan mars 2010.

tillfällen under 2010 samlade jag material till en dendrokronologisk undersökning av Sockenstugan, numera församlingshemmet i Säfsnäs, [60.14028, 14.42444](#) (WGS 84). Främst p.g.a det svårtolkade resultatet och p.g.a att andra projekt fick högre prioritet blev detta liggande tills nu.

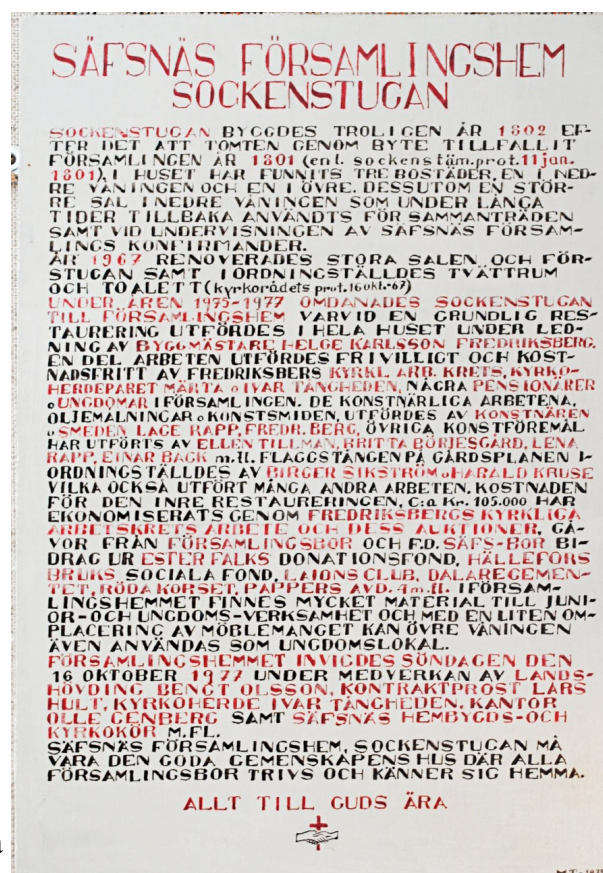
Materialet består av dels fem borrkärnor tagna i väggarna på övervåningen (samlingshallen), dels av ett större antal högupplösta fotografier av golvplankor. Om vi kallar den norra långsidan för A, och nedersta synliga stocken på vinden för 1, så är proven tagna i A2 (1871/72), A3 (sommar 1868), B3b (sommar 1840), B4b (1871/72), C3 (sensommar? 1840). Vi kan därmed urskilja två grupper av timmer, den ena från ca 1840 och den andra från ca 1872. Det lilla antalet stockar ger oss tyvärr ingen möjlighet att avgöra hur stor andel av huset som tillhör respektive grupp. Är det byggt ca 1840 och t.ex höjt ca 1872, eller är det byggt med delvis återanvänt timmer ca 1872? I vilket fall som helst är det troligt att det varit nedtimrat - helt eller delvis - 1872. Timret förefaller vara beståndsspritt, och passar bra mot allmänna dalakronologier, men inte speciellt mot Säfsnäs, och är därför troligen inte lokalt - Gravendal/Strömsdal är dock möjligen tänkbart.

När vi tittar på golvet, ger en splintanalys vid handen att alla plankor, utom en¹, kan ha gemensamt fällningsdatum omkring 1860+/- 2 år. Plankorna är kraftigt beståndsspridda, och kan vara flotade. Knappast någon enda bräda kommer från Säfsnäs. Golvet på övre kammaren och i nedre salen torde vara samtida (övre salen kunde inte mätas p.g.a otillräcklig slipning, men är antagligen samtida). Det är tänkbart, men inte säkert, att golvet lades in vid ombyggnaden ca 1872. Brädorna var i så fall minst ett decennium gamla. Det är oklart när byggnaden hamnade i Säfsbyn, men 1872 är kanske inte orimligt. (Kanske är det en ren tillfällighet att sågverket i Hällefors startade just 1860?²)

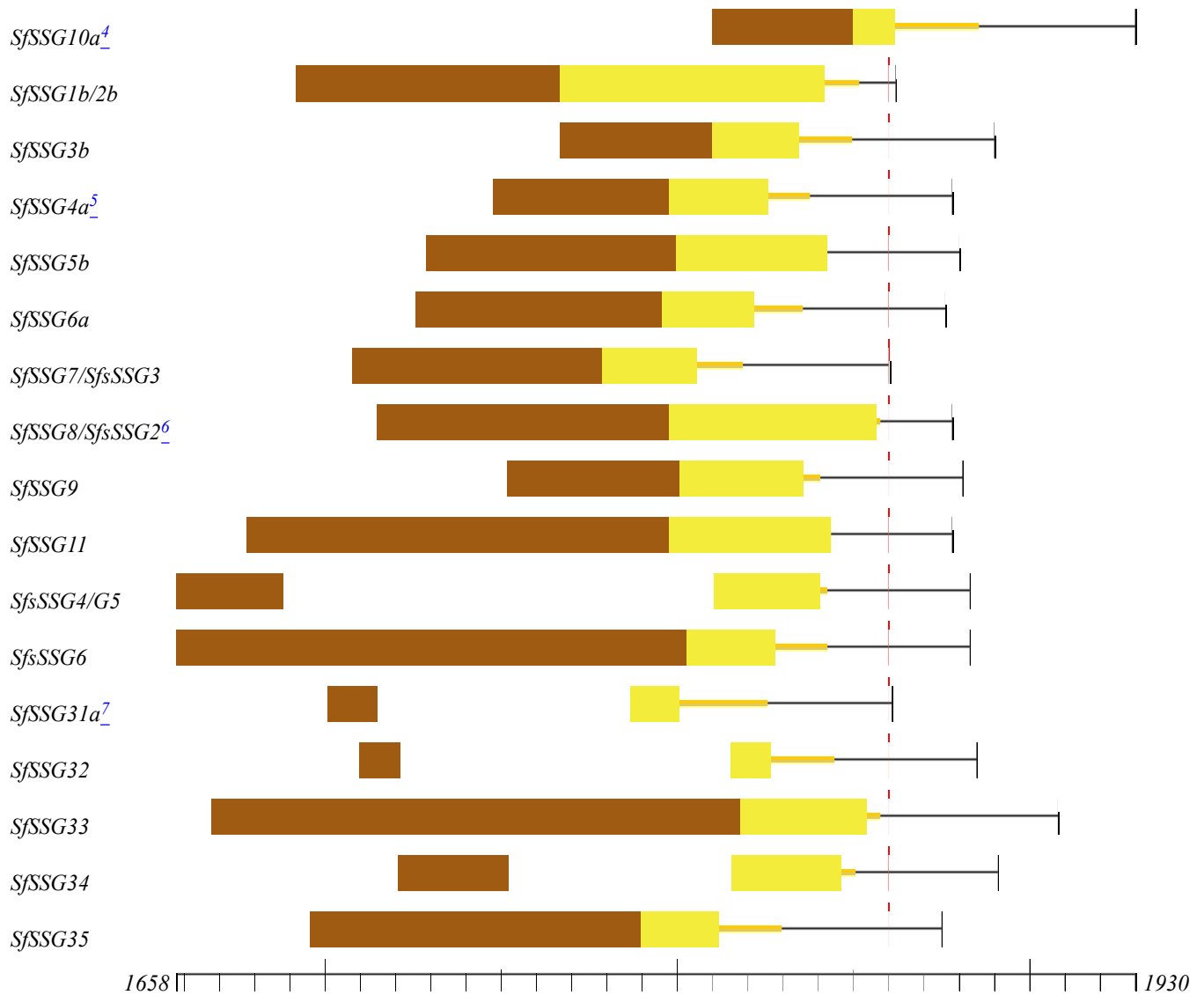
Analysen ger vid handen att den nuvarande sockenstugan är väsentligt yngre än vad som i historiken (se bild) antagits. Dess nuvarande form kan den inte ha fått förrän tidigast 1872, även om den antagligen ursprungligen byggdes ca 1840, men då kanske på annan plats. Inte heller timret från 1870 tycks vara lokalt, och man kan därför kanske inte heller utesluta att byggnaden kom på plats först efter järnvägens tillkomst på 1880-talet.³

Diagram över provens tidsmässiga omfattning

Vid
ett
antal

Historik över Församlingshemmet.

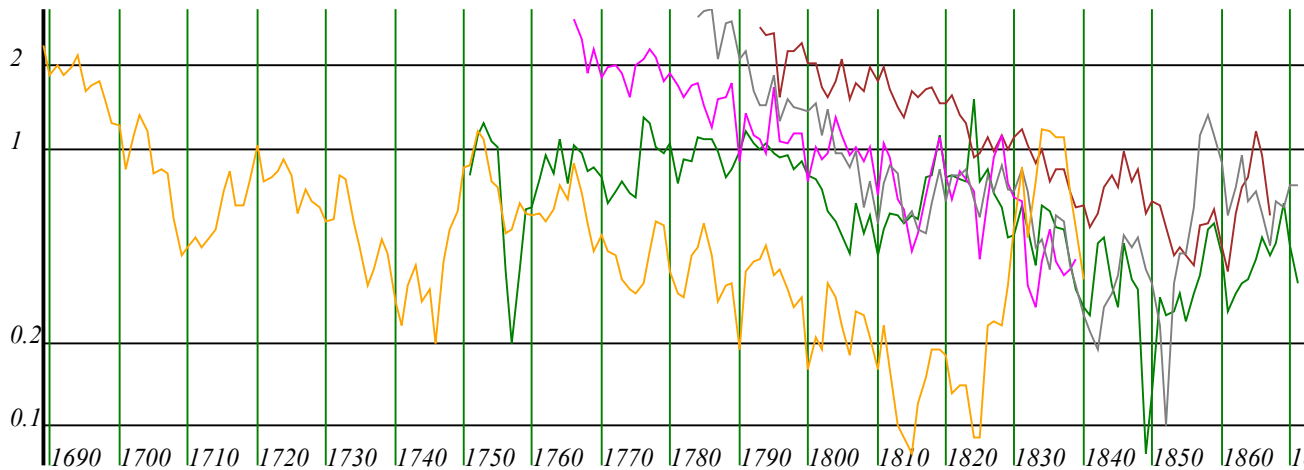
Splintvedsanalys av daterade golvbrädor. Normalt har tallar 40 till 80 splintvedsringar. På unga och frodvuxna träd ibland mindre och på gamla mycket tätvuxna ibland mer. Med justeringar för detta och för de fall då ringar kunnat räknas men inte mätas i tätvuxna ytterpartier, ger splintvedsanalysen i detta fall utrymme för ett mycket smalt möjligt gemensamt fällningsintervall omkring 1860. Endast en bräda avviker tydligt från detta mönster, och torde vara en senare ersättning.

Noter

- ↑ En golvbräda SfsG10a, i nedre salen har ett avvikande datum, och bör vara från ett träd fällt i perioden 1885-1925. Se diagrammet. Antagligen reparationsvirke.
- ↑ Billerudbolagets utveckling, s.4, <http://varmhist.se/Billekonc.pdf>.
- ↑ [Wikipedia: Hällefors-Fredriksbergs Järnvägar](#).
- ↑ Från nedre salen, av senare datum än övriga. Reparationsvirke?
- ↑ Osäker datering
- ↑ Splintgräns 10 ringar tidigare på ena sidan.
- ↑ Denna och följande från Övre kammaren.

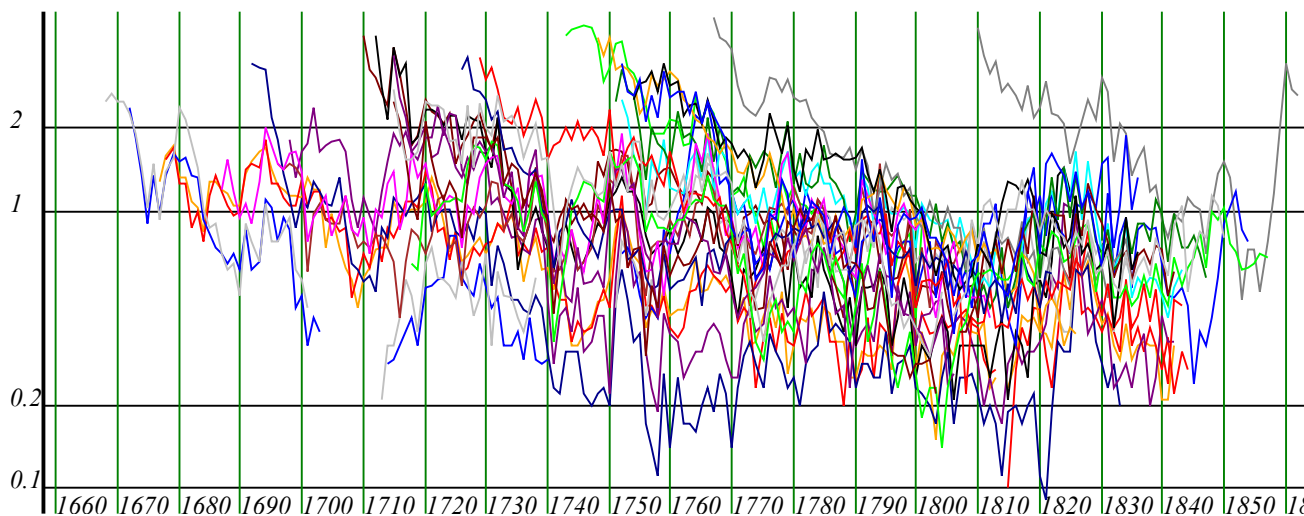
Denna och andra dendrokronologiska studier av T. Axelson återfinns på taxelson.se/dendro/obj/

Mätdata (ringbredder)

SfSSV 1 Säfsnäs sockenstuga, Säfsbyn, Dalarna PISY
 SfSSV 2 Sweden Pinus sylvestris 6008N1425E 1689 1871
 SfSSV 3 T. Axelson
 SfSSV #### Borrprover ur väggtimmer. Timret är troligen inte lokalt.

— SfSSV03a, 1766–1839, +early. sap=35.5?
 — SfSSV05a, 1689–1840, vk, sp=73
 — SfSSV02a, 1793–1867, vk, +ofullst. (sommar), sp=43.5? last ring possibly early wood only (check)
 — SfSSV01a, 1751–1871, sap=64
 — SfSSV04a, 1784–1871, vk? [sp=36, forserad?] sap=36

SfSSG 1 Sockenstugan Säfsbyn golvbrädor. PISY
 SfSSG 2 Sweden 1658 1862
 SfSSG 3 T. Axelson
 SfSSG #### SfSSG3... övre kammaren, övriga nedre salen.
 SfSSG #### Ursprunget tycks vara Dalarna eller omgivande områden, men mindre

troligt Säfsnäs sn. Materialet passar ej heller särskilt bra inbördes. Kanske flottningsvirke från Dalälven eller Kolbäckens övre vattensystem, även Klarälven kan kanske inte uteslutas. Sågen i Ludvika är kanske tänkbar.

— SfsSSG6b, 1662–1767, +>40 (sap unmeasured)
 — SfsSSG3a, 1719–1798, +>7 sp=17?
 — SfSSG31a, 1743–1801, +>25 unmeasured, sp=20+unmeasured
 — SfsSSG3b, 1708–1802, +>1, sp=23 (tvingad?)
 — SfSSG7a, 1715–1806, 21 sap
 — SfSSG35a, 1696–1807, splintgräns osäker
 — SfSSG32a, 1710–1811, sapwood unmeasured
 — SfSSG35b, 1687–1812, sp=22
 — SfSSG6a, 1726–1822, 26 sap
 — SfSSG4a, 1748–1826, 28 sap? (unclear border) (Unertain dateing)

- *SfSSG32b*, 1712–1827, *sp*=20
- *SfsSSG6a*, 1658–1828, *sp*=25?
- *SfsSSG5b*, 1701–1831, + *ofullst*, 22 *sap*
- *SfSSG1b*, 1692–1833, *PISY* +>10 (66 *sapwod* measured)
- *SfSSG33b*, 1668–1835,
- *SfSSG3b*, 1767–1835, 25 *sap*? (*unclear*)
- *SfSSG9b*, 1752–1836, 35 *sap*
- *SfSSG9a*, 1754–1836, 35 *sap*
- *SfsSSG4a*, 1734–1839, 36 *sap*
- *SfsSSG5a*, 1702–1841, 38 *sap*
- *SfSSG11a*, 1677–1842, 44 *sap*
- *SfSSG2b*, 1698–1842, *PISY* (+*ca*10) (*mätta splint* 75) (*probably same stem as 1b*)
- *SfSSG8b*, 1715–1842, 43 *sap*
- *SfSSG5b*, 1729–1843, 43 *sap*
- *SfSSG34a*, 1752–1843, 33 *sap*?
- *SfSSG11b*, 1678–1844,
- *SfSSG34b*, 1751–1847, *sp*=34? (*tvingad*?)
- *SfsSSG2b*, 1715–1850, +*ofullst*. *sp*=53 (*samma stam som SfSSG8, men mer splint!*)
- *SfSSG33a*, 1672–1854, 36 *sap*, *blue stain*
- *SfSSG8a*, 1718–1857, 50 *sap*
- *SfSSG10a*, 1810–1862, 12 *sap*